

DIGI- JA
VÄESTÖTIETO-
VIRASTO

Väestötietojärjestelmän turvakiellon käytännösäännöt

Käytännösäännöt

28.1.2021

28.1.2021

Dokumentinhallinta

Omistaja	Sabine Westin
Laatinut	Harri Hongisto yhdessä VTJ:n tietopalvelujen ja ylläpidon asiantuntijoiden kanssa
Tarkastanut	Sabine Westin
Hyväksynyt	Joonas Kankaanrinne

Version hallinta

versionro	mitä tehty	pvm/henkilö
1.0	Päivitetty vastaamaan lainsäädäntömuutoksia, kirjoitusasu tarkastettu	29.8.2018/ Eerika Majamaa, Harri Hongisto
2.0	Toteutettu organisaatiomuutokseen liittyvät muutokset sekä muu yleinen ajantasaistaminen.	20.10.2020/Harri Hongisto, Katja Peura
2.1	Korjattu asiakirjan siirrossa tapahtunut kopiointivirhe kappaleessa 3.3, lisäksi yksittäisiä kirjoitusvirheiden korjauksia.	28.1.2021/Thomas Hakala

28.1.2021

Väestötietojärjestelmän turvakiellon käytännäsäännöt

Digi- ja väestötietovirasto vahvistaa väestötietojärjestelmän turvakiellon käytännäsäännöt tietosuojalainsäädännön soveltamiseksi ja hyvän tietojenkäsittelytavan edistämiseksi. Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009 muutoksineen) 4 §:n mukaan Digi- ja väestötietovirasto vastaa rekisterinpitäjänä väestötietojärjestelmään merkittyyn turvakieltoon liittyvistä tehtävistä.

Digi- ja väestötietovirasto suosittelee yhtenäisen ja hyvän käytännön edistämiseksi, että Ahvenanmaan valtionvirastokin noudattaa käytännäsääntöjen periaatteita. Näiden käytännäsääntöjen tavoitteena on parantaa kansalaisten yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa, yhtenäistää tietojen luovutuksen käytäntöjä, parantaa turvakiellon laatua sekä ylläpitää ja edistää rekisteröityjen ja tiedon käyttäjien luottamusta väestötietojärjestelmää ja sen tietopalveluja kohtaan. Tavoitteena on myös tukea avoimuuden ja julkisuuden toteutumista väestötietojärjestelmän tietojen hyväksikäytössä. Tällä päätöksellä kumotaan Väestötietojärjestelmän turvakiellon käytännäsäännöt 17.10.2018 VRK/4584/2018. Tämä päätös on voimassa toistaiseksi.

Joonas Kankaanrinne
Johtaja

Sabine Westin
Asiantuntija

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Säädösperusta	5
3	Yleistä turvakiellosta	7
3.1	Yleistä.....	7
3.2	Turvakiellon hakeminen	7
3.3	Turvakiellon voimassaolo.....	9
3.4	Yhteysosoite	9
3.5	Turvakiellon alaiset tiedot	10
3.6	Tieto turvakielion olemassaolosta	12
4	Käsittelyn periaatteet	12
4.1	Yleistä.....	12
4.2	Käsittelyn pääperiaatteet sekä turvakielion alaisten tietojen saantiin oikeutetut tahot	12
4.2.1	Turvakiellon alainen tieto voidaan luovuttaa vain viranomaiselle.....	12
4.2.2	Henkilöllä on oikeus saada pääsy omiin tietoihinsa.....	13
4.2.3	Turvakiellon alaisia tietoja käsiteltäessä huomioon otettavaa	14
4.3	Turvakieltoa koskevan tiedon käyttö ja suojaus sekä niitä koskeva selvitys	15
4.3.1	Turvakiellon alaisten tietojen käyttäjät.....	15
4.3.2	Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta	15
4.4	Periaatteiden soveltaminen yksittäisessä tietojenluovutuksessa	16
4.5	Turvakiellon alaisten tietojen käsittely viranomaisen lukuun henkilötietojen käsittelijän roolissa.....	16
5	Tietopalvelukohtaiset periaatteet	18
5.1	Yleistä.....	18
5.2	VTJkysely ja otekyselyt (sisältäen todistuskyselyt).....	19
5.3	Muutostietopalvelu	20
5.4	VTJ-rajapinta	20
5.5	Rekisterin kertapäivitys tai toistuva kertapäivitys.....	21
5.6	Poiminnat.....	21
5.7	Osoitepalvelu	22
5.8	Asiakirjapalvelut.....	22

Väestötietojärjestelmän turvakiellon käytännäsäännöt

1 Johdanto

Henkilölle voidaan väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009 muutoksineen) mukaisesti merkitä hakemuksesta turvakielto väestötietojärjestelmään, jos hänen tai hänen perheensä terveys taikka turvallisuus on uhattuna. Turvakielto rajoittaa huomattavasti henkilön kotikunta-, asuinpaikka- ja yhteystietojen luovuttamista rekisteristä. Luovutusrajoituksella on myös vaikutusta siihen, miten luovutuksensaajan tulee käsitellä kiellon alaisia tietoja.

Vastaavan kaltaisesta mutta lähtökohtaisesti tiettyä viranomaista koskevasta turvakiellosta säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 31 kohdassa. Viimeksi mainittua turvakieltoa voi pyytää viranomaiselta koskien sen ylläpitämiä henkilörekistereitä, ja asialla on erityisesti merkitystä, jos viranomaisen tietoja ei ylläpidetä väestötietojärjestelmän avulla.

Turvakielto on mahdollista myöntää esimerkiksi todistajansuojelutilanteissa, perheväkivaltatilanteissa tai sellaisille ammattiryhmille, jotka joutuvat säännöllisesti kokemaan vakavan fyysisen väkivallan uhkaa työnsä vuoksi. Väestötietojärjestelmään merkittyjä turvakieltoja on tällä hetkellä noin 13 000 henkilöllä.

Suomessa ei ole keskitettyä turvakielto rekisteriä. Väestötietojärjestelmään merkitty turvakielto otetaan järjestelmän tietoja käsiteltäessä ja luovutettaessa huomioon. Koska väestötietojärjestelmän tietoja käytetään laajalti yhteiskunnan eri toiminnoissa, myös turvakielto tapaukseen liittyvä tietojen suojaamisratkaisu leviää melko kattavasti rekisterin muun tietojenluovutuksen yhteydessä.

Väestötietojärjestelmään merkittävä turvakielto estää kiellon alaisten tietojen luovuttamisen muille kuin viranomaisille. Viranomaisillekin turvakiellon alaisia tietoja voidaan luovuttaa vain rajoitetusti. Jos henkilölle ei ole merkitty väestötietojärjestelmään erityistä yhteysosoitetta, jota turvakielto ei koske, hänen asiointinsa etenkin yksityissektorin eri tahojen kanssa saattaa turvakielto tapauksissa vaikeutua huomattavasti.

Näiden käytännäsääntöjen periaatteita on syytä noudattaa soveltuvasti luovutuksensaajien lisäksi myös Digi- ja väestötietovirastossa, Ahvenanmaan valtionvirastossa ja niiden yhteistyökumppaneina olevien järjestelmätoimittajien toiminnassa käsiteltäessä turvakieltoon liittyviä tietoja. Hallinnollinen vastuu turvakiellon alaisten tietojen käsittelystä toimittajien (henkilötietojen käsittelijöiden) toiminnassa on ensisijaisesti Digi- ja väestötietovirastolla.

Jos väestötietojärjestelmän tietojenluovutusasiakkaalla ei ole mahdollisuutta toteuttaa turvakiellon alaisten tietojen käsittelyä näiden käytännäsääntöjen mukaisesti, on mahdollista, ettei tietojen luovuttamista voida toteuttaa haetulla tietojenluovutustavalla. Tällöin voidaan harkita esimerkiksi turvakiellon alaisten tietojen luovuttamista Digi- ja väestötietovirastosta niin kutsuttuna yksittäisenä tietojenluovutuksena.

2 Säädosperusta

Suomen perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän suojasta ja säännöksessä edellytetään, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Henkilötietojen suojaamisen ja käsittelyn yleislaki on EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679), ja sitä täydentää kansallinen tietosuoja-laki (1050/2018). Kun henkilötietoja käsitellään tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi, 6 artiklan 3 kohdassa edellytetään, että tämän käsittelyn perustasta on säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain turvakieltoa koskevissa säännöksissä rekisterinpitäjänä olevalle viranomaiselle asetetaan lakisääteinen velvoite käsitellä henkilötietoja yksilön oikeuksien toteuttamiseksi. Kyseinen lainsäädäntö täyttää yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimukset.

Yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuoja-laki tulevat sovellettavaksi henkilötietoja käsitellessä, jollei muualla lainsäädännössä ole asiaa koskevia erityissäännöksiä. Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain turvakieltoa koskevat säännökset ovat tällaisia erityissäännöksiä. Myös muut kuin lain turvakieltoa nimenomaisesti koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi turvakieltoon liittyvissä tietojenluovutustilanteissa.

Väestötietojärjestelmään merkittävästä turvakiellostasta ja sen kohteena olevien tietojen käsittelystä säädetään väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 ja 37 §:n erityissäännöksissä seuraavaa:

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 §:

Turvakielto ja tiedonantovelvollisuus

Jos henkilöllä on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi, väestötietojärjestelmään voidaan hakemuksesta tallettaa turvakielto. Sen henkilön, jota asia koskee, tai hänen laillisen edustajansa tulee hakea turvakieltoa Digi- ja väestötietovirastolta kirjallisesti tai muulla todistettavalla tavalla. Kun henkilö hakee turvakieltoa, Digi- ja väestötietoviraston on varattava hänelle mahdollisuus ilmoittaa väestötietojärjestelmään talletettavaksi sellainen yhteysosoite, joka voidaan luovuttaa myös muille kuin 3 momentissa tarkoitetuille viranomaisille.

Turvakielto voi ensimmäisen kerran olla voimassa enintään viisi vuotta ja sen voimassaoloa voidaan tämän jälkeen hakemuksesta jatkaa kahdeksi vuodeksi kerrallaan. Erityisestä syystä turvakielto voi olla voimassa toistaiseksi. Digi- ja väestötietoviraston on selvitettävä hakijalle turvakiellon välittömät vaikutukset.

Kun turvakielto on talletettu järjestelmään, kiellon kohteena olevan henkilön kotikunta, asuinpaikka, osoite ja muu yhteystieto saadaan luovuttaa vain sellaiselle viranomaiselle, jonka oikeus näiden tietojen

28.1.2021

käsittelyyn perustuu laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn kiellon kohteena olevan henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen. Turvakielto koskee myös kiellon kohteena olevan henkilön omistuksessa tai hallinnassa olevan kiinteistön, rakennuksen ja huoneiston yksilöinti- ja sijaintitietoja, jos niitä ei voida käsitellä erillään turvakiellon kohteena olevista tiedoista, kun kiellon kohteena olevan tietoja luovutetaan väestötietojärjestelmästä.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 37 §:

Turvakiellon kohteena olevien tietojen käsittely

Viranomaisen, jolle väestötietojärjestelmästä on luovutettu turvakiellon kohteena olevia tietoja, ei saa luovuttaa tietoja edelleen eikä antaa niitä sivullisen nähtäväksi tai käsiteltäväksi, jollei laissa toisin säädetä. Viranomaisen on myös huolehdittava siitä, että tietoja saavat käsitellä vain sellaiset henkilöt, joiden tehtäviin kyseisten tietojen käsittely välittömästi kuuluu.

Kun Digi- ja väestötietovirasto luovuttaa toiselle viranomaiselle turvakiellon kohteena olevia tietoja, sen on samalla ilmoitettava viranomaiselle turvakiellosta, jollei kysymys ole tiedon luovuttamisesta postiläheystä tai muuta vastaavaa kertakäyttöä varten.

Digi- ja väestötietoviraston on ennen yksittäisten turvakiellon kohteena olevien tietojen luovuttamista tämän lain tai tietosuojasetuksen 15 artiklan nojalla muulle kuin viranomaiselle selvitettävä turvakiellon peruste tai kuultava turvakiellon kohdetta tai hänen huoltajaansa. Päätös yksittäisten turvakiellon kohteena olevien tietojen luovuttamisesta muulle kuin viranomaiselle on tehtävä kirjallisesti. Päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jos turvakiellon kohde tai hänen huoltajansa ei ole vastustanut tietojen luovuttamista.

Myös väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 44 §:n säännökset ovat turvakieltotapauksissa keskeisiä. Mainitussa pykälässä säädetään tietojen käyttöä ja suojausta koskevasta selvityksestä, joka on turvakieltoihin liittyvissä tietojenluovutustilanteissa vaadittava säännöksen mukaisesti käyttäjältä ennen tietojen luovuttamista.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 44 §:

Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta

Ennen tietojen luovuttamista Digi- ja väestötietovirasto voi tarvittaessa vaatia käyttäjältä selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Selvitys on annettava kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava, kuinka luovutettavien tietojen hallinnollinen ja fyysinen

28.1.2021

turvallisuus sekä henkilöstö-, tietoliikenne-, ohjelmisto-, tietoaineisto-, käyttö- ja laitteistoturvallisuus on tarkoitus varmistaa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu selvitys on vaadittava, jos:

1) tiedot luovutetaan teknisen rajapinnan avulla tai katseluyhteyksin taikka luovuttaminen koskee laajaa tietojoukkoa ja kysymys on 36–43 §:ssä tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta; tai

2) tietojen käytön voidaan muusta perustellusta syystä olettaa loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

Poiketen siitä, mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, selvitystä ei vaadita, jos käyttäjän tietojen käsittelyyn sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain säännöksiä.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 52 §:ssä säädetään Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeudesta. Virastolla on muun muassa 52 §:n 1 momentin mukaisesti oikeus saada turvakieltoihin liittyvissä tietojenluovutustilanteissa salassapitosäännösten estämättä luovutettujen tietojen käyttäjältä tietojen käytön ja suojauksen seuranta ja valvontaa varten välttämättömiä tietoja.

3 Yleistä turvakiellosta

3.1 Yleistä

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 § koskee rekisteröidylle kuuluvaa erityistä oikeutta saada hakemuksesta tallettua väestötietojärjestelmään turvakielto, kiellon myöntämisen edellytyksiä, hakemusmenettelyä ja voimassaoloa. Turvakielto voidaan myöntää, jos henkilöllä on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi. Turvakiellon myöntämisen perusteena olevan **uhkan tulee olla ilmeinen**.

Turvakielto koskee asianomaisen henkilön yhteystietoja sekä tietyin edellytyksin hänen omistuksessaan tai hallinnassaan olevaa kiinteistöä, rakennusta ja huoneistoa koskevia tietoja. Turvakiellon hakijalla on kuitenkin mahdollisuus ilmoittaa yhteysosoite, jota turvakielto ei koske.

3.2 Turvakiellon hakeminen

Turvakiellon asettamisen edellytykset ovat objektiivisia edellytyksiä. Turvakieltoa koskevan hakemuksen pitää aina olla perusteltu ja siitä tulee selkeästi ilmetä uhka ja sen todennäköisyys sekä arvio uhkan kestästä.

28.1.2021

Turvakieltoa koskevan hakemuksen voi jättää mihin tahansa Digi- ja väestötietoviraston toimipisteeseen.

Sen henkilön, jota asia koskee, tai hänen laillisen edustajansa tulee hakea turvakieltoa Digi- ja väestötietovirastolta kirjallisesti tai muulla todistettavalla tavalla. Poikkeuksellisesti kiireellisen suojeluntarpeen edellyttämissä tapauksissa suullinenkin hakemus voi olla riittävä. Tällöin Digi- ja väestötietoviraston tulee huolehtia hakemuksen perusteiden dokumentoinnista sekä esimerkiksi siitä, että kirjallinen hakemus saadaan tarvittaessa myöhemmin.

Jos turvakieltohakemus tehdään muiden täysi-ikäisten perheenjäsenten osalta, tulee muiden osalta liittää kirjallinen valtuutus. Kuitenkin laillinen edustaja voi hakea henkilön puolesta turvakieltoa.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 §:n 2 momentin mukaan viraston on selvitettävä hakijalle turvakiellon välittömät vaikutukset. Digi- ja väestötietoviraston on huolehdittava siitä, että turvakieltoa koskevaan päätökseen liitetään riittävän yksityiskohtaiset tiedot turvakiellon välittömistä vaikutuksista ja muista turvakiellon hakijalle tarpeellisista turvakieltoon liittyvistä seikoista.

Digi- ja väestötietoviraston on selvitettävä hakijalle turvakiellon välittömät vaikutukset erityisesti siltä osin, että henkilön hakiessa turvakieltoa turvakiellon ulottaminen kaikkiin samassa taloudessa asuviin otetaan korostetusti huomioon, sekä mahdollisista vaikutuksista, joita voi seurata, jos turvakieltoa ei samalla haeta ja talleteta kaikille samassa taloudessa asuville perheenjäsenille. Erityisesti on korostettava sitä, että turvakielto koskee vain hakijaa, eikä vain yhdelle perheen jäsenelle myönnetyllä turvakielolla ole automaattista vaikutusta muiden perheenjäsenten tietojen luovutukseen.

Turvakieltohakemuksen yhteydessä on tarkistettava, asuuko hakijan kanssa samassa huoneistossa muita henkilöitä. Mikäli samassa taloudessa asuu puoliso/parisuhdekumppani ja lapsia, Digi- ja väestötietoviraston tulee kehottaa turvakiellon hakijaa huolehtimaan siitä, että myös muiden samassa huoneistossa asuvien osalta haetaan turvakieltoa. Lisäksi on tärkeää ohjeistaa turvakiellon hakijaa huolehtimaan siitä, että turvakielto haetaan erikseen myös saman talouden piiriin mahdollisesti myöhemmin liittyville henkilöille (esimerkiksi syntynyt lapsi).

Digi- ja väestötietoviraston tulee kiinnittää hakijan huomiota siihen, että väestötietojärjestelmään merkitty turvakielto koskee vain väestötietojärjestelmää ja siitä tapahtuvaa tietojenluovutusta. Tieto turvakiellosta ei siten välity muille viranomaisille tai yrityksille, esimerkiksi Posti Oy:lle, jonka kanssa Digi- ja väestötietovirasto kerää yhdessä osoitetietoja.

Digi- ja väestötietoviraston tulisi kiinnittää turvakieltoa hakevan henkilön huomiota tarvittaessa myös viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 31 kohdan mukaiseen salassapitomahdollisuuteen siltä varalta, että viranomaisen rekisterin ylläpidossa ei hyödynnetä väestötietojärjestelmän tietoja (ns. viranomaiskohtainen turvakielto).

3.3 Turvakiellon voimassaolo

Turvakielto on ensimmäisen kerran voimassa enintään viisi vuotta ja sen voimassaoloa voidaan tämän jälkeen hakemuksesta jatkaa kahdeksi vuodeksi kerrallaan.

Turvakielto voidaan myöntää erityisestä syystä myös toistaiseksi voimassa olevana. Tämä mahdollisuus voisi koskea lähinnä sellaisia henkilöitä, jotka saattavat tarvita turvakieltoa ammattinsa vuoksi, kuten esimerkiksi poliisit, vanginvartijat, syyttäjät ja tuomarit. Joissakin tapauksissa tietystä ammatista tai olosuhteesta johtuva uhka saattaa olla olemassa niin kauan, kuin henkilö toimii tässä ammatissa tai olosuhte (esimerkiksi todistajansuojeluohjelma) kestää, joissakin tapauksissa jopa sen jälkeen. Mahdollisuudella myöntää turvakielto myös toistaiseksi voimassa olevana voidaan poistaa niitä ongelmia, joita voisi aiheutua tapauksissa, joissa tarve on pitkäaikainen.

Turvakieltoa ei tule automaattisesti merkitä toistaiseksi voimassa olevana pelkästään esimerkiksi, sillä perusteella, että henkilö toimii tietyssä ammatissa. Turvakieltoa koskevasta hakemuksesta tulisi ilmetä arvio uhkan kestosta. Asiaa harkittaessa tulisi kaikki asiaan liittyvät olosuhteet huomioon ottaen voida arvioida, että turvakiellon tarve tulee joka tapauksessa olemaan pitkäaikainen ja on ennakoitavissa, että se jouduttaisiin todennäköisesti kuitenkin uusimaan, jos se myönnettäisiin ensin määräaikaisena.

Turvakiellon saanut henkilö voi milloin tahansa kiellon voimassa ollessa pyytää sen voimassaolon päättymistä Digi- ja väestötietovirastolta. Tällainen pyyntö tulee tehdä aina kirjallisena. Pyyntöön tulee liittää jokaisen turvakiellon kohteena olevan henkilön kirjallinen suostumus, mikäli hän ei itse ole hakijana.

Kun turvakielto on päättynyt, sen ei katsota taannehtivasti koskevan myöskään kiellon voimassaoloajan tietoja. Kun henkilö kuolee, häneen kohdistuva turvakiellon voimassaolo **jää pysyväksi**.

3.4 Yhteysosoite

Turvakiellon saaneen henkilön osalta on mahdollista tallettaa väestötietojärjestelmään yhteysosoite. Digi- ja väestötietoviraston **tulee aina kiinnittää kiellon hakijan huomiota mahdollisuuteen** ilmoittaa väestötietojärjestelmään talletettavaksi sellainen yhteysosoite, jota turvakielto ei koske. Yhteysosoite ei ole sama kuin väestötietojärjestelmään merkittävä postiosoite.

Yhteysosoite merkitään rekisteriin, jotta muutkin kuin viranomaiset voivat tarvittaessa saada turvakielto tapauksessa yhteyden turvakiellon saaneeseen henkilöön. Yhteysosoite voidaan luovuttaa kaikille sitä tarvitseville tahoille, ellei osoitteen kohdistu henkilön ilmoituksen perusteella väestötietojärjestelmään merkittyjä tietojenluovutuskieltoja (suoramarkkinointikielto, yhteystietojen luovutuskielto ja asiakasrekisterin päivityskielto sekä henkilömatrikkelikielto ja sukututkimuskielto). Henkilö voi ilmoittaa Digi- ja väestötietovirastolle tietojenluovutuskiellot samalla, kun ilmoittaa yhteysosoitteen. Mikäli henkilöllä on edellä mainitut tietojenluovutuskiellot jo

28.1.2021

entuudestaan merkittynä väestötietojärjestelmään, koskevat nämä automaattisesti yhteysosoitetta.

Yhteysosoite voi olla esimerkiksi postilokero-osoite, työpaikan osoite tai muu vastaava osoite, josta ei ilmene henkilön asumista koskevia täsmällisiä tietoja. Ilmoittaja on vastuussa siitä, että hänen yhteysosoitteeseen ilmoittama osoite on käytettävissä hänen postilähetyksiensä vastaanottamiseen. Tarvittaessa on syytä harkita, tuleeko osoitteen haltijan suostumus osoitteen merkitsemiseksi väestötietojärjestelmän yhteysosoitteeksi varmistaa.

Yhteysosoite tulee voimaan, kun se on merkitty väestötietojärjestelmään, ja se on voimassa enintään turvakielton päätymiseen asti. Yhteysosoite on mahdollista muuttaa turvakielton voimassaoloaikana. Haettaessa turvakielolle jatkoa tulee samalla ilmoittaa yhteysosoite uudelleen.

On otettava huomioon, että useimmille turvakielton omaaville henkilöille ei ole merkitty väestötietojärjestelmään yhteysosoitetta. Viranomaisen tulee kuitenkin mahdollisuuksien mukaan erityisesti tulevaisuudessa yhteysosoitetietojen mahdollisesti kartuttua hyödyntää nykyistä laajemmin yhteysosoitetta.

3.5 Turvakielton alaiset tiedot

Turvakielto kattaa erityistä yhteysosoitetta lukuun ottamatta kaikki muut väestötietojärjestelmään henkilölle talletetut kotikunta-, asuinpaikka-, osoite- ja yhteystiedot, myös sähköpostiosoitteet. Tietojenluovutusrajoituksen alaisia ovat myös henkilön omistuksessa tai hallinnassa olevan kiinteistön, rakennuksen ja huoneiston yksilöinti- ja sijaintitiedot, jos niitä ei voida käsitellä erillään turvakielton kohteena olevista tiedoista, kun turvakielton kohteena olevan henkilön tietoja luovutetaan väestötietojärjestelmästä.

Turvakielton alaisia tietoja ovat lähtökohtaisesti kaikki tiedot, jotka saattavat paljastaa turvakiellossa suojattavia tietoja. Turvakielton alaisia tietoja ovat näin ollen kotipaikkatunnus, kunnan osa-alue ja vuodenvaihteen kotikuntatieto. Turvakielton alaisiksi tiedoiksi voi olla tosiasiallisesti mahdollisuuksien mukaan syytä katsoa myös esimerkiksi kieltoa edeltänytkin osoite tai muu aiempi tieto, jos se ei ole kielton asettamisen jälkeen muuttunut. Usein on kuitenkin niin, että turvakielto antaa täyden suojan vastauteen osoitteeseen muuton jälkeen.

Tarvittaessa turvakielton alaisiksi katsottavat tiedot tulee määritellä tarkemmin tietojenluovutusluvassa tai siihen liittyvissä tietuekuvauksissa taikka tietojen käsittelysäännöissä.

Tietojenluovutusasiakirjoissa voi olla myös määritelty, että vain osa turvakielton alaisiksi katsottavista tiedoista voidaan luovuttaa luovutuksensaajalle.

Turvakielton alaisia tietoja ovat lähtökohtaisesti seuraavat väestötietojärjestelmän henkilötiedot:

- Vakinainen kotimainen osoite
- Tilapäinen kotimainen osoite

28.1.2021

- Postiosoite
- Vakinainen ulkomainen osoite
- Tilapäinen ulkomainen osoite
- Sähköpostiosoite
- Vakinainen kotipaikkatunnus
- Tilapäinen kotipaikkatunnus
- Kotikunta
- Tilapäinen kunta
- Kunnan osa-alue
- Vuodenvaihteen kunta
- Evankelis-luterilainen tai ortodoksinen seurakunta
- Rekisteröity uskonnollinen yhdyskunta tai sen seurakunta
- Vaalitiedot; äänestyskuntiin ja -paikkoihin liittyvät tiedot

Turvakiellon tulisi koskea myös henkilön kanssa samassa taloudessa asuvaa puoli-soa tai lasta, jotta turvakieillon suoja tarjoama toteutuisi täysimääräisesti. Yhden perheenjäsenen osalta tehty turvakieltohakemus ei kuitenkaan automaattisesti ulotu muihin perheenjäseniin, vaan hakemus on nimenomaisesti tehtävä kaikkien perheenjäsenten osalta tarvittaessa asianmukaisesti edustettuna.

Turvakiellon alaisia tietoja ovat lähtökohtaisesti myös seuraavat kiinteistö-, rakennus- ja huoneistotiedot, jos niihin on liitettävissä kiinteistöyksikön omistajaa, rakennuksen omistajaa tai edustajaa, huoneiston asukasta taikka rakennusluvan hakijaa koskevia henkilötietoja:

- Kiinteistötunnus
- Rakennustunnus
- Huoneistotunnus
- Rakennuslupatunnus
- Rakennuksen koordinaatit
- 900-ryhmiin kuuluvien olinpaikkatunnus liitettynä kiinteistötunnukseen
- Kunta
- Sijaintialue (kylä)
- Kunnan osa-alue
- Äänestysalue
- Rakennuksen sijaintiosoite
- Kiinteistöyksikön osoite

Turvakiellon alaiseksi tiedoksi on katsottava myös vapaa-ajan asunnon sijainnin paljastavat tiedot. Henkilön muita kuin turvakieillon alaisia tietoja luovutusrajoitus ei koske. Näin ollen esimerkiksi nimien ja siviilisäädyn muutokset voidaan turvakieillosta huolimatta välittää luovutuksensaajalle. Väestötietojärjestelmään merkittävä yhteysosoite ei myöskään ole turvakieillon alainen tieto.

Toisin kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 31 kohdan turvakieltoa koskevassa säännöksessä säädetään, väestötietojärjestelmän osalta ei ole tarpeen säätää puhelinnumeron salassa pidosta, koska puhelinnumero-tietoa ei rekisterissä ole.

3.6 Tieto turvakiellon olemassaolosta

Tieto siitä, että henkilölle on rekisteröity turvakielto, ei ole turvakiellon alainen tieto. Tietoa ei tule yleisten tietosuojaperiaatteiden mukaisesti luovuttaa, jos se ei ole tarpeellista. Luovutusta onkin harkittava tapauskohtaisesti, eikä tietoa tule luovuttaa viranomaisellekaan ilman, että se olisi viranomaistoiminnassa hyödyllistä. Pelkkää tietoa siitä, että kyseessä on turvakielto tapaus, voidaan ajatella annettavan perustelusta syystä lisäksi yksityissektorille, kuten esimerkiksi pankeille, vakuutusyhtiöille ja luottotietoyrityksille.

Vaikka turvakiellon käytännäsäännöissä on ollut mainittu kanta jo aiemmin, se ei ole vakiintunut yksityissektorin tietojenluovutuksen käytäntöihin. Asiaan on kuitenkin harkittu muutosta, ja siihen on syytä tarvittaessa kiinnittää huomiota tietolupia esiteltäessä.

4 Käsitteilyn periaatteet

4.1 Yleistä

Tässä käytännäsääntöjen luvussa (4) käsitellään pääasiassa väestötietojärjestelmän turvakielto tietojen luovuttamista koskevia periaatteita. Periaatteita on syytä noudattaa soveltuvasti myös Digi- ja väestötietovirastossa.

Digi- ja väestötietovirasto voi perustellusta syystä hyväksyä tässä luvussa (4) edellytetyistä periaatteista vähäisiä poikkeuksia yksittäistapauksittain, mikäli sen ei katsota loukkaavan henkilötietojen suojaa tai yksityisyyden suojaa.

4.2 Käsitteilyn pääperiaatteet sekä turvakiellon alaisten tietojen saantiin oikeutetut tahot

4.2.1 Turvakiellon alainen tieto voidaan luovuttaa vain viranomaiselle

Turvakieltoa koskevista säännöksistä ilmenee, että turvakiellon alaisia tietoja **ei voida milloinkaan luovuttaa muille kuin viranomaisille**. Kiellon kohteena olevat tiedot voidaan lisäksi luovuttaa vain sellaiselle viranomaiselle, jonka oikeus kiellon kohteena olevan tiedon käsitteilyyn perustuu lain tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn tämän kiellon saaneen henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevan tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen. Kun Digi- ja väestötietovirasto luovuttaa toiselle viranomaiselle turvakiellon kohteena olevia tietoja, sen on samalla ilmoitettava viranomaiselle turvakiellosta, jollei kysymys ole tiedon luovuttamisesta postilähetystä tai muuta vastaavaa kertakäyttöä varten.

Evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkkokunnalle voidaan luovuttaa tieto turvakiellosta sekä kirkkojen tarvitsemat turvakiellon alaiset tiedot, koska kirkkokunnilla on viranomaistehtäviä, joiden hoitamiseksi ne tarvitsevat kyseessä olevia tietoja.

28.1.2021

Tietojen saantiin väestötietojärjestelmästä oikeuttavia perusteita voivat olla lakisäästeisten tai viranomaismääräysten mukaisten tehtävien hoidon edellyttämät tietotarpeet, kuten asevelvollisuuden suorittaminen, verotus, vaalit, rikollisuuden torjuminen ja esitutkinta, lakisäästeisten etuuksien maksatus tai viranomaistehtävien edellyttämä maksujen perintä taikka muu viranomaisen tiedoksianto tai toimeenpanotehtävä.

Turvakiellon alaisten tietojen säännöllinen toimittaminen viranomaiselle tallettavaksi tämän pitämään henkilörekisteriin on poikkeuksellinen toimenpide, jonka yhteydessä tulee asettaa mahdollisimman täsmälliset ja tarkat tietojen käyttöä ja suojausta koskevat ehdot. **Turvakiellon alaisten tietojen luovutus ja käyttö tulisi ensisijaisesti järjestää siten, että asianomaiset viranomaiset pääsevät tietoihin käsiksi vain yksittäisinä kyselyinä väestötietojärjestelmän reaaliaikaisen kyselyjärjestelmän avulla (VTJkysely).** VTJ-rajapinnan osalta edellytys toteutuu, jos käsiteltävänä oleva turvakieillon alainen tieto ei yksittäisen kyselyn yhteydessä tallennu luovutuksensaajan rekisteriin.

Viranomainen voi postittaa tiedossaan olevaan turvakieillon alaiseen osoitteeseen viranomaistoimintaansa kuuluvia lähetyksiä turvakieillon omaavalle henkilölle. Muilla kuin viranomaisilla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta saada turvakieillon alaisia tietoja itselleen lainkaan. Henkilö tai yhteisö, jolle turvakieillon alaista tietoa ei voida luovuttaa, voi pyytää haastemiestä olemaan yhteydessä tavoiteltavaan henkilöön.

4.2.2 Henkilöllä on oikeus saada pääsy omiin tietoihinsa

Henkilö voi yleisen tietosuoja-asetuksen (2016/679) 15 artiklan mukaisesti henkilökohtaisesti itse tarkastaa omat turvakieillonkin alaiset tiedot väestötietojärjestelmästä. Muutoinkaan ei ole estettä luovuttaa turvakieltoon liittyviä tietoja henkilölle itselleen. On kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota turvakieillon kohteena olevaa tietoa pyytävän henkilön henkilöllisyyden varmistamiseen. Omien tietojen tarkastuspalvelussa Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilla henkilö voi itse vahvasti tunnistautuneena tarkistaa omat turvakieillon alaiset osoitetietonsa.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 37 §:n 3 momentti edellyttää turvakieillon alaisten tietojen luovuttamisen yhteydessä muulle kuin viranomaiselle sen arvioimista, voiko luovuttamisella olla merkitystä turvakieillon kohteena olevan tai hänen perheenjäsenensä turvallisuuden kannalta. Lähtökohtaisesti säännöstä sovelletaan tilanteissa, joissa henkilö pyytää huollettaviensa tietoja henkilörekisterin omien tietojen tarkastusoikeuden nojalla ja joissa huollettaville on merkitty turvakielto väestötietojärjestelmään.

Viranomaisen on kyseessä olevassa tilanteessa varmistettava turvakieillon syy, jotta kiellon alaisia tietoja ei luovuteta huoltajalle tai muulle henkilölle, josta johtuvasta syystä turvakielto on asetettu. Turvakieillon kohteena olevaa tai hänen huoltajaansa on tällöin kuultava, ja päätös tietojen luovuttamisesta on tällöin tehtävä kirjallisesti. Kyseessä olevassa säännöksessä on tarkempia tietoja tilanteeseen liittyvistä menettelyistä.

4.2.3 Turvakieillon alaisia tietoja käsiteltäessä huomioon otettavaa

Digi- ja väestötietovirasto päättää sekä viranomaisten että eri tietojenluovutustapojen osalta yksittäistapauksittain, milloin väestötietojärjestelmästä luovutetaan turvakieillon alaisia tietoja viranomaiselle. Viranomaisellakaan ei ole kaikissa tilanteissa oikeutta saada turvakieillon alaisia tietoja. **Jos turvakieillon alaisia tietoja luovutetaan viranomaiselle suoraikäyttöisesti tai muutoin massamuotoisesti, siitä tulee aina olla maininta tietojenluovutusluvassa tai siihen liittyvissä asiakirjoissa.** Jos maininta ei ole, tietoja ei koskaan luovuteta.

Luovutuksensaajana oleva viranomainen saa antaa oikeuden turvakieillon alaisen tietojen käsittelyyn vain erikseen nimeämilleen, mahdollisimman harvoille työntekijöille, joiden tehtäviin kyseisten tietojen käsittely välittömästi ja välttämättä liittyy. Luovutuksensaaja vastaa työntekijöidensä luotettavuudesta ja sen tulee toteuttaa esimerkiksi mahdollisesti tarvittavat henkilöstön turvallisuus- ja luotettavuusselvitykset.

Väestötietojärjestelmässä oleva **tieto siitä, että henkilöllä on turvakielto (turvakielto-merkintä) tulee luovuttaa** kunkin henkilön kohdalla tietojenluovutuksen yhteydessä, kun luovutettavaksi tulee turvakieillon alaisia tietoja. Postilähetystä tai muuta vastaavaa kertakäyttöä varten voidaan poikkeuksellisesti luovuttaa tietoja ilman turvakielto-merkintää. Jos viranomaisen tietojärjestelmiin on luovutettu turvakieillon alaisia tietoja, **luovutuksensaajan järjestelmästä on niin ikään aina henkilö- tai yksikkötasoisesti ilmentävä, että kyse on turvakieillon alaisista tiedoista.**

Väestötietojärjestelmän tietojen luovutuksensaajan on toteutettava tietojärjestelmiinsä näiden käytännäsääntöjen mukaiset tekniset suojausratkaisut, jos luovutuksensaajan rekistereihin luovutetaan turvakieillon alaisia tietoja. Turvakieillon kohteena olevia tietoja saavan viranomaisen on muun muassa huolehdittava siitä, että sen vastuulla olevat tietojärjestelmät ja toiminnalliset menettelytavat tukevat tietojen suojattua käsittelyä.

Tietojen edelleen luovuttaminen kolmannelle on lainsäädännön mukaan sallittua ainoastaan poikkeuksellisesti ja jos tästä on laissa erikseen säädetty. Esimerkiksi verohallinnolla on kyseessä olevia edelleen luovutus säännöksiä, kuten perukirjoja ulosotoviranomaiselle luovutettaessa.

Luovutettaessa turvakieillon kohteena olevia tietoja edelleen on huolehdittava soveltuvasti näiden käytännäsääntöjen mukaisista menettelyistä. Edelleen luovutus tilanteissa on kiinnitettävä huomiota myös käytännäsääntöjen kohtaan 4.3.2 Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta. Turvakieillon alaiset tiedot eivät koskaan saa ilmetä viranomaisen julkisista rekistereistä, niiden osista tai asiakirjoista.

Kun väestötietojärjestelmästä luovutetaan viranomaiselle toistuvasti aineistoja, joissa turvakieilloilla tai niihin liittyvillä tiedoilla on merkitystä, tulee **suosia mahdollisimman tiheästi tapahtuvia tietojenluovutuksia.** Muutoin voi käydä niin, että väestötietojärjestelmään merkitty turvakielto tai siihen liittyvä muu tietojenluovutusratkaisu jää välittymättä luovutuksensaajan rekisteriin kohtuullisessa ajassa. Tältä osin tulee tietoluovutuksessa kiinnittää huomiota asiaan sekä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohtaan, jonka mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä. Viranomaisen tulee myös mahdollisuuksien mukaan käyttää

28.1.2021

postituksissa turvakiellon omaavan henkilön asuinosoitteen sijasta hänen **yhteysosoitettaan**.

Mikäli viranomaisen omat tietojärjestelmät mahdollistavat kyselykäytön, on turvakielon alaisten tietojen käytön kirjauduttava lokitiedostoon. Lokitiedostoa on säilytettävä kohtuullinen aika, joka virkarikosten syyteoikeuden vanhentumisen ja väestötietojärjestelmän suorakyselyiden lokitietojen säilyttämisen osalta on viisi vuotta.

Lokitiedostosta on ilmentävä, kenen turvakiellon omaavan henkilön tietoja on käsitelty, kuka tietoja on käsitellyt ja käsittelyn ajankohta. VTJkyselyn ja osittain myös VTJ-rajapintakyselyiden osalta lokitiedot kirjautuvat Digi- ja väestötietoviraston lokitiedostoon.

4.3 Turvakieltoa koskevan tiedon käyttö ja suojaus sekä niitä koskeva selvitys

4.3.1 Turvakiellon alaisten tietojen käyttäjät

Viranomainen saa myöntää luvan käsitellä väestötietojärjestelmästä luovutettuja turvakiellon alaisia tietoja vain luotettaviksi todetuille työntekijöilleen. Tietoja saavat käsitellä vain sellaiset työntekijät, joiden tehtäviä ja toimintaa asianomaisella viranomaisella on mahdollisuus seurata ja valvoa, ja nämäkin henkilöt ainoastaan sellaisissa tehtävissä, joissa kyseessä olevien tietojen käsittely on välttämätöntä. Turvakiellon alaisten tietojen käsittely etätöissä on sallittu vain samoin periaattein kuin vastaavan tasoista suojaa edellyttävien muidenkin tietojen käsittely organisaatiossa.

Turvakiellon alaisia tietoja saavan viranomaisen tulee pitää luetteloa niistä henkilöistä, joilla on oikeus käsitellä turvakiellon alaisia tietoja viranomaisen tehtävissä. Luetteloiden on oltava ajantasaisia ja niissä on oltava sovelluskohtaiset tiedot henkilöistä, joilla on oikeus käsitellä kyseessä olevia tietoja.

Digi- ja väestötietovirasto voi ottaa tarvittaessa väestötietojärjestelmän suorakäyttösovellusten käyttäjätunnusrekisteristä otteita niistä henkilöistä, joilla on oikeus käsitellä kyselyjärjestelmän välityksellä turvakiellon alaisia tietoja. VTJ-rajapinnan osalta kyseessä olevien henkilöiden selvittäminen saattaa edellyttää yhteistyötä luovutuksensaajan kanssa. Käyttäjätiedot voidaan tarvittaessa toimittaa tarkistettaviksi asianomaisille sovellusta käyttäville viranomaisille.

4.3.2 Selvitys tietojen käytöstä ja suojauksesta

Kun viranomainen hakee luovutettaviksi väestötietojärjestelmään merkittyjä turvakielon alaisia tietoja, on edellytettävä, että viranomainen antaa Digi- ja väestötietovirastolle yksityiskohtaisen selvityksen turvakiellon alaisten tietojen käsittelystä ja suojauksesta toiminnassaan ja mahdollisissa omissa tietojärjestelmissään. Turvakiellon alaisia tietoja ei saa käyttää muuhun kuin ilmoitettuun käyttötarkoitukseen eikä luovuttaa sivulliselle.

28.1.2021

Massamuotoiseen tietojenluovutukseen (mukaan lukien VTJkysely ja VTJ-rajapinta) liittyvästä kirjallisesta selvityksestä on ilmettävä ainakin seuraavat seikat:

- missä käyttötarkoituksissa ja minkälaisissa tehtävissä turvakiellon alaisia tietoja tarvitaan,
- kuka organisaatiossa on toimivaltainen päättämään edellisessä kohdassa mainittujen oikeuksien myöntämisestä,
- kuinka luovutettavien tietojen hallinnollinen ja fyysinen turvallisuus sekä henkilöstö-, tietoliikenne-, ohjelmisto-, tietoaineisto-, käyttö- ja laitteistoturvallisuus on tarkoitus varmistaa,
- miten kyseessä olevien tietojen käytön seuranta ja valvonta on organisaatiossa toteutettu toiminnallisesti ja teknisesti sekä
- lakiin perustuva mahdollisuus turvakiellon alaisten tietojen edelleen luovuttamiseen.

Digi- ja väestötietoviraston tulee tapauskohtaisesti harkita, millainen selvitys luovutuksensaajalta edellytetään, kun luovutetaan turvakiellon alaisia tietoja niin kutsuttuna yksittäisenä tietojenluovutuksena.

Kun väestötietojärjestelmän tietojen luovutuksensaaja luovuttaa edelleen väestötietojärjestelmästä saamiaan turvakiellon alaisia tietoja väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 37 §:n nojalla toiselle viranomaiselle, ensiksi mainitun on samalla henkilötasoisesti ilmoitettava, että kyseessä on turvakieltotapaus. Tähän liittyen on edelleen luovutuksen kohteena olevalta viranomaiselta edellytettävä mainitun lain 44 §:n mukaista selvitystä joko ensisijaiselle luovutuksensaajalle tai Digi- ja väestötietovirastolle. Asiasta saattaa olla määräyksiä viraston antamassa tietojenluovutusluvassa.

4.4 Periaatteiden soveltaminen yksittäisessä tietojenluovutuksessa

Samat säännökset ja soveltuvasti näiden käytännäsääntöjen periaatteet tulee ottaa huomioon massamuotoisen tietojenluovutuksen lisäksi **yksittäisessä tietojenluovutuksessa**. Digi- ja väestötietovirasto dokumentoi turvakiellon alaisiin tietoihin liittyvät tietojenluovutusratkaisut tällöin VTJkyselyn lokitietojen yhteyteen siten, että ne ovat tarvittaessa jälkikäteen selvitettävissä.

4.5 Turvakiellon alaisten tietojen käsittely viranomaisen lukuun henkilötietojen käsittelijän roolissa

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 36 ja 37 §:n sekä säännösten esitöiden (erityisesti HE 89/2008 vp) ja EU:n yleisen tietosuojasetuksen tarkasteluun pohjautuen on katsottava, että **viranomaisten käyttämät henkilötietojen käsittelijät voivat käsitellä turvakiellon alaisia tietoja**, mikäli se on niiden tehtävien kannalta välttämätöntä ja mikäli viranomainen pystyy huolehtimaan tietojen turvallisen ja suojatun käsittelyn edellytyksistä. Tällöin kyse ei ole tietojen **luovuttamisesta**, vaan tietojen **käsittelystä** viranomaisen (rekisterinpitäjän) lukuun. Digi- ja väestötietovirasto **kuitenkin vahvasti suosittelee, että ensisijaisesti viranomainen pyrkii järjestämään henkilötietojen käsittelyn siten, että viranomainen käsittelee turvakiellon alaisia tietoja itse eikä käsittelyä ulkoisteta yksityiselle toimijalle.**

28.1.2021

Turvakiellon alaisten tietojen käsittely voidaan sallia viranomaisen käyttämälle henkilötietojen käsittelijälle (kuten tekniselle toimittajalle tai palveluntarjoajalle) ainoastaan tietyillä edellytyksillä.

Edellytykset, joilla käsittely voidaan sallia:

- Digi- ja väestötietovirasto voi myöntää tietoluvan turvakiehellon alaisten tietojen saamiseen vain suoraan viranomaiselle.
- Viranomaisen on ulkoistanut tehtävän tai toiminnon toimijalle, joka käsittelee henkilötietoja viranomaisen lukuun henkilötietojen käsittelijänä (viranomaisen on edelleen tietojen rekisterinpitäjä ja vastuussa henkilötietojen käsittelyn asianmukaisuudesta).
- Ulkoistuksesta ja henkilötietojen käsittelystä on sovittu sopimuksella (EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 28 artikla).
- Ensisijaisesti viranomaisen tulee arvioida, voiko virkamies tai viranomaisen työntekijä hoitaa turvakiehellon alaisten tietojen osalta tehtävän tai toiminnon (kuten laskun lähettämisen turvakieltohenkilölle), vaikka tietojen käsittelyä vaativa tehtävä tai toiminto (kuten laskutus) olisikin muutoin kokonaisuutena ulkoistettu. Erityisesti jos turvakiehellon alaisten tietojen määrä on pieni, ei tällaisesta ratkaisusta useimmiten aiheudu merkittäviä käytännön haasteita viranomaiselle.
- Viranomaisen tulee minimoida käyttämänsä henkilötietojen käsittelijän tekemä turvakiehellon alaisten tietojen käsittely. Esimerkiksi tarkkaa osoitetietoa ei ole syytä käsitellä, jos kotikuntatieto on riittävä tehtävän hoitamiseen.
- Ulkoistettujen tehtävien, toimenpiteiden tai toimeksiantojen, joissa käsitellään turvakiehellon alaisia tietoja, tulee perustua lakiin tai olla lain nojalla säädettyjä tai määrättyjä.
- Kun turvakiehellon alaisia tietoja käsitellään, tulee niiden yhteydessä olla mukana tieto turvakiehellon olemassaolosta.
- Viranomaisen valvoo käyttämänsä henkilötietojen käsittelijän tekemää turvakiehellon alaisten tietojen käsittelyä (mm. ylläpitää luetteloa henkilöistä, jotka käsittelevät tietoja; on ohjeistanut käsittelyä ja muuta tietojen suojausta).
- Tietolupaa hakiessa viranomaisen tulee huolehtia siitä, että sen käyttämä henkilötietojen käsittelijä sitoutuu kaikkiin tietoluvan ehtoihin sekä näiden käytännösääntöjen periaatteisiin ja että turvakiehellon alaisten tietojen käsittelyä ja suojausta koskevat vaatimukset täyttyvät myös henkilötietojen käsittelijän osalta.
- Viranomaisen on tietojen käsittelyn riskien arvioinnissaan huomioitava seuraavat seikat:
 - teknisen käsittelijän kuten järjestelmätoimittajan (jolla on tekninen pääsy henkilötietoihin) tekemä tietojen tekninen käsittely (jossa kenenkään yksittäisen henkilön tietoja ei tarkastella) sisältää vähemmän tietosuojariskejä kuin sellainen tietojen käsittely, jossa työntekijä työtehtäviensä luonteen takia näkee ja käsittelee henkilötietoja
 - viranomaisen on hyvä huomioida, että esimerkiksi henkilön kotikuntatieto saattaa käydä ilmi välillisesti, vaikkei henkilön nimen yhteydessä olisikaan ilmaistu turvakiehellon alaisia tietoja; lähtökohtaisesti turvakiehellon alaisia tietoja ovat myös kaikki muut tiedot, jotka saattavat paljastaa turvakiehellon saaneen olinpaikan (esimerkkinä listaus tietyn kunnan alueella asuvista henkilöistä).

Digi- ja väestötietovirasto ei pyydä yksittäiseltä viranomaiselta selvitystä siitä, käyttääkö se henkilötietojen käsittelijää turvakiehellon alaisten tietojen käsittelyssä vai ei. Viranomaisen tulee kuitenkin sitoutua siihen, että se arvioi turvakiehellon alaisten

tietojen käsittelyn välttämättömyyden aina, kun se harkitsee käyttävänsä siihen henkilötietojen käsittelijää, ja sitoutuu siihen, että Digi- ja väestötietoviraston asettamat edellytykset tietojen käsittelylle täyttyvät jokaisen turvakielto-tietoja käsittelevän toimijan osalta.

5 Tietopalvelukohtaiset periaatteet

5.1 Yleistä

Turvakiellon alaisten tietojen luovutus ja käyttö tulee **ensisijaisesti** järjestää siten, että **tietojen käsittelijät pääsevät niihin käsiksi vain tapauskohtaisesti**, esimerkiksi yksittäisinä kyselyinä. Jos turvakieillon alaisten tietojen tarve on satunnaista, tiedot on pääsääntöisesti pyydettävä tarvittaessa niin kutsuttuna yksittäisenä tietojenluovutuksena kirjallisesti Digi- ja väestötietovirastolta (todistus tai ote väestötietojärjestelmästä).

Turvakiellon alaisten tietojen säännöllinen toimittaminen viranomaiselle tallettavaksi tämän rekisteriin on toimenpide, jonka yhteydessä tulee asettaa mahdollisimman täsmälliset ja tarkat tietojen käyttöä ja suojausta koskevat ehdot. Massamuotoisissa väestötietojärjestelmän tietojenluovutusluvuissa asia otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon siten, että **turvakiellon alaisten tietojen luovuttaminen on vain poikkeuksellisesti mahdollista muilla tietopalvelumuodoilla kuin VTJkyselyllä tai vastaavasti toteutetulla VTJ-rajapintapalvelulla.**

Laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun alkuperäisen hallituksen esityksen 36 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan seuraavaa:

”Esimerkiksi turvakieillon alaisten tietojen säännöllinen toimittaminen viranomaiselle tallettavaksi tämän pitämään henkilörekisteriin olisi säännöksen mukaan poikkeuksellinen toimenpide, jonka yhteydessä tulisi asettaa mahdollisimman täsmälliset ja tarkat tietojen käyttöä ja suojausta koskevat ehdot. Turvakieillon kohteena olevien tietojen käsittelystä säädetäisiin tarkemmin ehdotetun lain 37 ja 44 §:ssä. Turvakieillon alaisten tietojen käyttö tulisikin ensisijaisesti järjestää siten, että asianomaiset viranomaiset pääsisivät niihin käsiksi vain tapauskohtaisesti esimerkiksi yksittäisinä kyselyinä väestötietojärjestelmän reaaliaikaisen kyselyjärjestelmän avulla.”

Väestötietojärjestelmään merkittyä **yhteysosoitetta** turvakieillon alaisten tietojen käyttöä koskevat erityisrajoitukset eivät koske. Yhteysosoitetta luovutettaessa on kyllä otettava huomioon muut väestötietolain tietojenluovutusedellytykset, kuten esimerkiksi henkilölle ilmoituksen perusteella merkityt tietojenluovutuskiellot.

Yhteysosoitteita on kuitenkin karttunut sangen rajallisesti ja niiden laatuasokin on huono. Väestötietojärjestelmän massamuotoisissa tietopalveluissa yhteysosoitetta luovutetaan tällä hetkellä lähinnä VTJkysely-sovelluksen kautta.

5.2 VTJkysely ja otekyselyt (sisältäen todistuskyselyt)

Viranomaiset voivat hakea Digi- ja väestötietovirastolta oikeutta saada VTJkyselyselainsovelluksen kautta turvakiellon alaisia tietoja (turvakielto-rooli). Tämä oikeus voidaan myöntää työntekijöille, joiden on työtehtävissään välttämätöntä käsitellä turvakielto-tietoja.

Turvakiellon alaisten tietojen käyttöoikeus VTJkyselyssä myönnetään viranomaiselle hakemuksesta, jonka voi tehdä Digi- ja väestötietoviraston verkkoasiointissa. Lisätietoja voi kysyä sähköpostitse osoitteesta vtjkysely@dvv.fi. Jos viranomainen haluaa tarkastaa, onko oikeus turvakiellon alaisiin tietoihin jo myönnetty hänen organisaatiolleen tai kuka on organisaation VTJkyselyn vastuukäyttäjä, asiaa voi tiedustella Digi- ja väestötietovirastosta: vtjkysely@dvv.fi.

Turvakiellon alaisia tietoja **ei voida koskaan luovuttaa** VTJkyselyn välityksellä **muille kuin viranomaisille**. Jos luovutuksensaajalla ei ole oikeutta turvakiellon alaisiin tietoihin, kyseessä olevat kentät ovat tyhjiä tai niissä on asiaan liittyvää informaatiota.

Digi- ja väestötietovirasto ratkaisee turvakiellon alaisten tietojen luovuttamisen viranomaiselle aina tapauskohtaisesti tietojenluovutusluvassa tai siihen liittyvissä asiakirjoissa. Käyttöoikeuksia hallitaan niin luovutuksensaajien kuin Digi- ja väestötietoviraston työntekijöidenkin osalta henkilökohtaisten käyttöoikeusroolien avulla. Kun väestötietojärjestelmän turvakiellon kohteena olevia tietoja katsotaan VTJkyselyllä, sovellus varoittaa ennen turvakiellon alaisten tietojen näyttämistä, että kyseessä on turvakielto-tapaus.

Tässä kohdassa mainitut periaatteet koskevat soveltuvasti myös tilanteita, joissa luovutuksensaajana olevan viranomaisen tai Digi- ja väestötietoviraston työntekijälle annetaan mahdollisuus käyttää niin kutsuttuja tulostekyselyitä. Sovelluksen varotoimet ovat tällöin samanlaiset kuin suorakäytön kohdalla.

Digi- ja väestötietoviraston otesovellusten turvakiellon alaisten tietojen luovuttaminen on ratkaistu samalla tavalla kuin VTJkyselyssä käyttöoikeusroolien avulla. Lähtökohdiana on otesovellustenkin osalta, että käsittelyoikeudet myönnetään vain rajoitetulle joukolle Digi- ja väestötietoviraston työntekijöitä.

Kyseessä olevien Väestötietojärjestelmän suorakäyttöisten sovellusten avulla saatuja tietoja ei tule ilman lakisääteistä perustetta ja erityistä syytä tallettaa tietoja käsittelevän henkilön käytössä olevaan muuhun henkilörekisteriin.

Väestötietojärjestelmän suorakäyttöisten sovellusten käyttöä seurataan muun muassa käyttäjäkohtaisesti lokitiedoston avulla. Lokitiedostoa säilytetään viiden vuoden ajan.

VTJkyselyn käyttäjän ohjeessa on lisäohjeita turvakielto-tiedoista VTJkyselyssä. Käyttäjän ohje löytyy VTJkysely sovellukseen kirjautumalla.

5.3 Muutostietopalvelu

Muutostietopalvelussa tulisi pääsääntöisesti luovuttaa vain tieto turvakiellon olemassaolosta. Turvakiellon kohteena olevat tiedot tulisi ensisijaisesti hakea tapauskohtaisesti VTJkyselyllä tai VTJ-rajapinnalla. Turvakiellon alaisia tietoja ei lähtökohtaisesti tule tallettaa luovutuksensaajan rekisteriin. Turvakiellon alaiset tiedot voi pyytää tarvittaessa kirjallisesti Digi- ja väestötietovirastolta yksittäisinä otteina.

Tietoa turvakiellon kohteena olevista tiedoista **ei tule koskaan luovuttaa** muutostietopalvelussa **muille kuin viranomaisille**. Jos turvakiellon alaisia tietoja ei luovuteta, välitetään muutostietojen toimituksessa kotikuntaa ja osoitteita koskevat tiedot tyhjinä tai niihin merkitään esimerkiksi selväsanainen teksti ”Lisätietoja Digi- ja väestötietovirastolta ” tai että ”Henkilöllä on väestötietojärjestelmään merkitty turvakielto”.

Tavoitteena on, että luovutuksensaaja ei jatkossa käyttäisi sillä järjestelmissään ehkä ennestään olleita turvakiellon alaisia tietoja. Tähän tulee pyrkiä myös korostamalla asiaa tietoluovutuksissa. Viranomaisten osalta turvakiellon alaisten tietojen luovuttamista koskeva kysymys tulee ratkaista tapauskohtaisesti tietojenluovutusluvassa tai siihen liittyvissä asiakirjoissa.

Niille viranomaisille, joille luovutetaan turvakiellon kohteena olevia tietoja muutostietopalvelussa, välitetään kyseessä olevien tietojen lisäksi aina jollain tavalla henkilöta-soisesti tieto siitä, että kyseessä on turvakiellotapaus. Näin menetellään myös niiden viranomaisten kohdalla, joille välitetään esimerkiksi vain tieto turvakiellon saaneen henkilön kotikunnasta tai vastaava muu turvakiellon alainen tieto.

Kun turvakielto päättyy, ajallisesti seuraavassa muutostietojen toimituksessa henkilön turvakiellon kohteena olleet tiedot luovutetaan vastaanottavaan järjestelmään, jollei muista syistä toisin johdu.

Evangelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkkokunnalle luovutetaan muutostietopalvelussa tieto turvakiellosta sekä kirkkojen tarvitsemat turvakiellon alaiset tiedot, koska kirkkokunnilla on viranomaistehtäviä, joiden hoitamiseksi ne tarvitsevat kyseessä olevia tietoja.

5.4 VTJ-rajapinta

VTJ-rajapintapalvelun osalta tulee noudattaa turvakiellotilanteissa soveltuvasti samoja periaatteita kuin muutostietopalvelussa (kohta 5.3) tai VTJkyselyssä (kohta 5.2).

VTJ-rajapinnalla haetaan yleensä ajantasainen tieto luovutuksensaajan henkilörekisteriin väestötietojärjestelmästä, jolloin tilanne rinnastuu muutostietopalveluun. VTJ-rajapinnalla saatetaan kuitenkin vain käydä VTJkyselyn tapaan katsomassa väestötietojärjestelmässä oleva tieto tallettamatta sitä luovutuksensaajan rekisteriin, jolloin tilanne rinnastuu VTJkyselyyn.

VTJ-rajapinnan käyttöä seurataan muun muassa lokitiedoston avulla. Sovelluksen käyttäjien henkilöllinen selvittäminen saattaa edellyttää yhteistyötä luovutuksensaajaorganisaation kanssa, koska Digi- ja väestötietoviraston lokeihin ei välttämättä jää henkilötasoisista tietoa siitä luovutuksensaajaorganisaation työntekijästä, jonka toiminnasta VTJ-rajapinnan sovelluskysely on aiheutunut. Digi- ja väestötietovirasto

säilyttää lokitiedostoa viisi vuotta, ja luovutuksensaajan tulee osaltaan tallettaa VTJ-rajapintaan liittyvät lokitietonsa samaksi ajaksi.

5.5 Rekisterin kertapäivitys tai toistuva kertapäivitys

Tietoa henkilön turvakieillon alaisista tiedoista **ei tule koskaan luovuttaa** rekisterien päivityksissä **muille kuin viranomaisille**. Julkishallinnon päivityspalveluissa turvakieltojen luovuttaminen ratkaistaan tapauskohtaisesti tietojenluovutusluvassa tai siihen liittyvissä asiakirjoissa. Lähtökohtaisesti turvakieillon alaisia tietoja ei luovuteta. Tietoja tarvitsevan viranomaisen tulee ensisijaisesti tarkistaa turvakieillon alaiset tiedot yksittäiskyselynä VTJkyselyn suorakyselyn kautta. Jos VTJkysely ei ole turvakieltoilanteissa luovutuksensaajan käytettävissä, turvakieillon alaiset tiedot voi pyytää tarvittaessa Digi- ja väestötietoviraston otepalvelusta yksittäisinä, tiettyä tarkoitusta varten luovutettavina otteina.

Jos turvakieillon alaisia tietoja ei luovuteta, välitetään päivityksissä turvakieillon kohteena olevat tiedot tyhjinä tai esimerkiksi maininnoin, että "Lisätietoja saa Digi- ja väestötietovirastosta". Perustellusta syystä voidaan luovuttaa tieto siitä, että henkilöllä on väestötietojärjestelmään merkitty turvakielto.

Viranomaisten osalta turvakieillon alaisten tietojen luovuttamista koskeva kysymys ratkaistaan tapauskohtaisesti tietojenluovutusluvassa tai siihen liittyvissä tietuekuvauksessa taikka käsittelysäännöissä. Tapauskohtaisesti päivityksessä voidaan luovuttaa turvakieltohenkilön muita kuin turvakieillon kohteena olevia tietoja. Niille viranomaisille, joille poikkeuksellisesti päivitetään tieto turvakieillon saaneen henkilön turvakieillon alaisista tiedoista, välitetään näiden tietojen lisäksi aina tieto siitä, että henkilölle on rekisteröity turvakielto.

5.6 Poiminnat

Tietoa turvakieillon saaneen henkilön kiellon alaisista tiedoista **ei tule koskaan luovuttaa** poimintojen yhteydessä **muille kuin viranomaisille**. Viranomaisille tehtävissä poiminnoissa turvakieltojen luovuttaminen ratkaistaan aina tapauskohtaisesti tietojenluovutusluvassa tai siihen liittyvissä asiakirjoissa. Turvakieillon alaisten tietojen luovuttaminen on erittäin poikkeuksellista erityisesti suorien osoitetietojen osalta.

Pääsääntöisesti ei ole tarpeen poimia turvakieillon kohteena olevien henkilöiden tietoja lainkaan luovutettavaan aineistoon. Perustellusta syystä voidaan luovuttaa tieto siitä, että henkilöllä on turvakielto. Toisinaan poiminnassa saattaa myös olla perusteltua luovuttaa henkilön muita kuin turvakieillon kohteena olevia tietoja (kuten kuolintieto), vaikka turvakieillon alaisia tietoja ei voida luovuttaa. Vaikka turvakieltohenkilöstä luovutettaisiin ainoastaan muita kuin turvakieillon alaisia tietoja, tulee varmistua, ettei tietoluvansaaja käytä tai yhdistele tietoja muuhun tietoon sellaisella tavalla, että turvakieillon alaista tietoa voisi paljastua ulkopuolisille.

Turvakieillon alaisia tietoja voidaan perustellusta syystä luovuttaa viranomaisen suorittamaan kertaluontoiseen massapostitukseen. Tällöin luovutetaan vain turvakieillon alaiset tiedot, mutta ei henkilötasoisesti tietoa siitä, keillä on turvakielto. Näissä tapauksissa vaara turvakieillon saaneen henkilön osoitetietojen joutumisesta asiattomien käsiin ei ole yhtä suuri kuin muissa tietopalvelumuodoissa, koska näitä palveluja käytetään yleensä vain kertaluonteisesti erilaisten viranomaislähetysten perille saattamiseksi. Myöskään turvakieltoa koskevan selvityksen (kohta 4.3.2) antaminen ei ole

28.1.2021

näissä tapauksissa tarpeen. **Tietoluvassa tulee korostaa, että aineisto saattaa sisältää turvakiellon alaisia tietoja ja että tiedot tulee hävittää turvallisella tavalla heti käytön jälkeen.**

Jos poiminnan turvakiellon alaisia tietoja sisältävä aineisto toimitetaan viranomaiselle **muuta kuin kertaluonteista käyttöä varten**, luovutetaan tällöin osoitetietojen lisäksi aina henkilötasoisesti myös tieto siitä, että henkilöllä on turvakielto.

5.7 Osoitepalvelu

Osoitepalvelulla tarkoitetaan tässä osoitepalvelupuhelinta. **Osoitepalvelussa ei tule milloinkaan luovuttaa tietoa turvakiellon olemassaolosta taikka turvakiellon alaisista tiedoista.**

Osoitepalvelupuhelinta varten on oma käyttöoikeusrooli, jolla on estetty turvakiellon alaisten tietojen näkeminen. Muita käyttöoikeusrooleja ei saa käyttää palvelussa.

5.8 Asiakirjapalvelut

Digi- ja väestötietovirasto päättää voimassa olevan lainsäädännön nojalla ja käyttötarkoitus huomioon ottaen tapauskohtaisesti, voidaanko turvakiellon kohteena olevia tietoja luovuttaa otteilla tai muutoin kirjallisesti. **Tietoja ei tule koskaan luovuttaa muille kuin viranomaisille tai henkilölle itselleen tai rajoitetusti hänen huoltajalleen.**

Digi- ja väestötietovirasto ei välitä (omia lähetyksiään lukuun ottamatta) postilähetyksiä turvakiellon alaisiin osoitteisiin.

Väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 44 § saattaa edellyttää luovutuksensaajan antavan selvityksen tietojen käytöstä ja suojauksesta myös silloin, kun turvakiellon kohteena olevia tietoja luovutetaan yksittäin viranomaiselle.

Otesovelluksia koskevat varotoimet on selostettu kohdassa 5.2. Lähtökohtana on tällöinkin, että otteiden tulostusoikeudet annetaan vain rajoitetulle joukolle Digi- ja väestötietovirastonviraston työntekijöitä.

Otteiden antoa seurataan käyttäjäkohtaisesti vastaavasti kuin VTJkyselyn käyttöä lokitiedoton avulla. Lokitiedostoa säilytetään viiden vuoden ajan.